EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 14.6.2011
KOM(2011) 327 lõplik

ROHELINE RAAMAT

Vastastikuse usalduse tugevdamine Euroopa õigusruumi vastu – roheline raamat ELi kriminaalõiguse kohaldamisest kinnipidamise valdkonnas

SISUKORD

1. Eesmärk ... 2

2. ELi huvid selles valdkonnas ... 3

3. Vastastikuse tunnustamise vahendite ja kinnipidamise seos ... 4

3.1. Euroopa vahistamismäärus ... 4

3.2. Kinnipeetavate üleandmine ... 5

3.3. Karistusest tingimisi vabastamine ja alternatiivsed mõjutusvahendid ... 6

3.4. Euroopa järelevalvekorraldus ... 7

3.5. Rakendamine ... 8

4. Kohtueelse kinnipidamise küsimus ... 8

4.1. Kohtueelse kinnipidamise kestus ... 9

4.2. Kohtueelse kinnipidamise põhjuste / seadusekohaste maksimumperioodide regulaarne läbivaatamine ... 10

5. Lapsed ... 11

6. Kinnipidamistingimused ... 11

6.1. Kinnipidamisega seotud jooksvad ELi tasandi meetmed ... 11

6.2. Liikmesriikidepoolne kinnipidamistingimuste järelevalve ... 12

6.3. Euroopa vanglaeeskirjad ... 12

7. Avalik arutelu ... 13

LISAD ... 15

Tabel 1: Kinnipeetavate arv Euroopa Liidus 2009.–2010. aastal ... 15

Tabel 2: Jooksvad ELi tasandi tugimeetmed ... 18

1. EESMÄRK

Komisjon soovib uurida, mil määral mõjutavad kinnipidamise küsimused[1] vastastikust usaldust ning seega kohtuotsuste vastastikust tunnustamist Euroopa Liidus ja õigusalast koostööd üldiselt. Ehkki kinnipidamistingimused ja vanglate haldamine kuulub liikmesriikide vastutusalasse, huvitab see küsimus komisjoni, sest kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõte on vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala jaoks oluline.

Vastastikuse tunnustamise tõhusaks toimimiseks peab kohtuasutuste vahel olema vastastikune usaldus. Liikmesriigid peavad teadma rohkem üksteise kriminaalõigussüsteemidest.

Oma resolutsioonis teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses,[2] väidab nõukogu, et *„Kohtumenetlusele eelneva ja kohtumenetluse aegse kinnipidamise kestus on liikmesriigiti väga erinev. Kohtueelse kinnipidamise ülemäära pikk kestus on kahjulik asjaomasele isikule, võib kahjustada õigusalast koostööd liikmesriikide vahel ja ei ole kooskõlas väärtustega, millele Euroopa Liit tugineb”*.

Nõukogu kutsus komisjoni üles esitama rohelise raamatu kohtueelse kinnipidamise kohta. Käesolev roheline raamat – menetlusõiguste paketi osa – on komisjoni vastus nõukogu üleskutsele.

Rohelises raamatus käsitletakse kinnipidamistingimuste ja selliste vastastikuse tunnustamise vahendite nagu Euroopa vahistamismääruse ja kohtueelse kinnipidamise vastastikust mõju ning avatakse kümne selles püstitatud küsimuse alusel avalik arutelu.

Stockholmi programmis[3] innustatakse komisjoni mõtlema kinnipidamise ja sellega seotud küsimuste üle: „Euroopa Ülemkogu leiab, et jõupingutusi tuleks teha vastastikuse usalduse suurendamiseks ja kinnipidamise valdkonnas vastastikuse tunnustamise põhimõtte tõhusamaks muutmiseks. *Jätkata tuleks jõupingutusi parimate tavade vahetamise edendamiseks ja tuleks toetada Euroopa Nõukogu poolt heakskiidetud Euroopa vanglaeeskirjade rakendamist. Tegeleda võiks ka selliste küsimustega, nagu vabaduskaotusliku karistuse alternatiivid, kinnipidamise katseprojektid ja vanglate juhtimise parimad tavad. Komisjonil palutakse kõnealust küsimust täiendavalt kaaluda Lissaboni lepinguga ette nähtud võimaluste raames.”*

Euroopa Parlament on komisjoni mitu aastat innustanud võtma meetmeid mitmete kinnipidamise valdkonna küsimuste lahendamiseks. Oma resolutsioonis Stockholmi programmi kohta[4] kutsub Euroopa Parlament üles ELi kriminaalõiguse ala loomisele, mille arendamiseks tuleb vastu võtta muu hulgas vangistus- ja kinnipidamistingimuste miinimumnõuded ja ühtne vangide õiguste loetelu ELis. Seda rõhutatakse taas Euroopa Parlamendi 2011. aasta veebruari kirjalikus deklaratsioonis kinnipeetavate põhiõiguste rikkumise kohta Euroopa Liidus[5].

---

1 Kinnipidamise all peetakse siin silmas õigusrikkumise järgset kinnipidamist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 5 lõike 1 punktide a, b ja c tähenduses ja mitte kinnipidamist muul otstarbel (näiteks rändajate kinnipidamist).

2 Resolutsioon teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses (ELT C 295, 4.12.2009, lk 1).

3 ELT C 115, 4.4.2010, lk 1.

4 Euroopa Parlamendi 25. novembri 2009. aasta resolutsioon komisjoni teatise kohta „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala kodanike teenistuses – Stockholmi programm” (P7_TA(2009)0090).

5 Kirjalik deklaratsioon: Kinnipeetavate põhiõiguste rikkumine Euroopa Liidus, Euroopa Parlamendi liikmetelt – 06/2011, 14.2.2011.

2. ELI HUVID SELLES VALDKONNAS

Kinnipidamise küsimused, olgu need seotud kohtueelselt kinnipeetavate või süüdimõistetud isikutega, kuuluvad liikmesriikide vastutusalasse. Euroopa Liidul on siiski, vaatamata subsidiaarsuse põhimõttele, põhjust neid küsimusi uurida.

Kinnipidamisküsimused kuuluvad Euroopa Liidu vastutusalasse seepärast, et esiteks on need nende õiguste oluline aspekt, mida tuleb kaitsta vastastikuse usalduse edendamiseks ja vastastikuse tunnustamise vahendite sujuva toimimise tagamiseks, ning teiseks seepärast, et Euroopa Liit peab hoidma teatavaid väärtusi.

Vastastikuse usalduse edendamiseks on komisjoni prioriteetideks kriminaalõiguse valdkonnas menetlusõiguste tugevdamine, kehtestades kahtlustatavatele või süüdistatavatele kriminaalmenetlustes kaitse miinimumnõuded. Isiku õiguste kaitse miinimumnõuded ei tule kasuks üksnes üksikisikutele kogu liidus, vaid need edendavad vastastikust usaldust, mis on vajalik vastukaal prokuröride, kohtute ja uurimist teostavate ametnike võimu suurendavatele õigusalase koostöö meetmetele.

Selleks on komisjon koostanud kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute menetlusõigusi käsitlevate meetmete paketi,[6] mis aitab saavutada õigusala töötajate vahel vajalikku vastastikust usaldust, võttes samal ajal arvesse erinevusi liikmesriikide õigustavade ja -süsteemide vahel.

Komisjon on juba juhtinud tähelepanu sellele, et põhiõiguste austamine ELis on liikmesriikide vastastikuse usalduse loomiseks väga tähtis. Kui puudub usk põhiõiguste rakendamisse liidu õiguse kohaldamisel liikmesriikides, takistab see eelkõige vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala koostöömehhanismide toimimist ning edasiarendamist[7].

Euroopa Liidu põhiõiguste hartas on sätestatud nõuded, mida kõik liikmesriigid peavad ELi õiguse kohaldamisel täitma. Euroopa Inimõiguste Kohus on otsustanud, et vastuvõtmatud kinnipidamistingimused võivad rikkuda Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni (edaspidi „inimõiguste konventsioon”) artiklit 3. ELi põhiõiguste harta artikkel 4 on sõnastatud samamoodi kui Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 3, nende kahe sätte reguleerimisala ja tähendus on samad. ELi põhiõiguste harta artikli 19 lõikes 2 on samuti sätestatud, et kedagi ei tohi tagasi saata, välja saata või välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab ebainimlik või alandav kohtlemine.

Vaatamata asjaolule, et Euroopa inimõiguste konventsioon kehtib kõigi liikmesriikide õiguse ja kriminaalmenetluste suhtes, ning need peavad olema ELi õiguse kohaldamisel kooskõlas ELi põhiõiguste hartaga, esineb kahtlusi, kuidas selle nõudmisi üle ELi järgitakse.

---

6 Ettepanekud hõlmavad õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (direktiiv 2010/64/EL, oktoober 2010), õigust teabe saamisele kriminaalmenetluses, õigust advokaadile, õigust teabevahetusele kinnipidamise ajal, kaitsetute kahtlusaluste ja süüdistatavate õigust kaitsele ja tasuta õigusabi kättesaadavust.

7 Komisjoni teatis „Euroopa Liidu põhiõiguste harta tõhusa rakendamise strateegia” – KOM(2010)573 (lõplik).

3. VASTASTIKUSE TUNNUSTAMISE VAHENDITE JA KINNIPIDAMISE SEOS

Kinnipidamistingimustel võib olla otsene mõju kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte sujuvale toimimisele. Nii kohtueelselt kinnipeetavatel kui ka süüdimõistetud vangidel on õigus rahuldavatele kinnipidamistingimustele. Vanglate ülerahvastatus ja süüdistused kinnipeetavate kehvas kohtlemises võivad õõnestada usaldust, mis on vajalik õigusalase koostöö toetamiseks Euroopa Liidus.

Vastastikuse tunnustamise põhimõtte aluseks on liikmesriikide vastastikune usaldus. Kohtuotsuseid tuleb tunnustada samaväärseina ja täita kogu liidus, sõltumata otsuse tegemise kohast. See põhineb eeldusel, et Euroopa Liidu kriminaalõigussüsteemid, olemata ühesugused, on vähemalt samaväärsed. Kohtuotsuseid viivad tavaliselt täide täideviiva riigi kohtunikud. Need kohtunikud peavad olema veendunud, et algne otsus on tehtud õiglaselt (s.o otsuse tegemisel ei rikutudisiku õigusi) ja et isiku õigusi austatakse tema teise liikmesriiki naasmisel täielikult.

Ilma vastastikuse usalduseta kinnipidamise valdkonnas ei toimi Euroopa Liidu kinnipidamisega seotud vastastikuse tunnustamise vahendid korralikult, sest üks liikmesriik võib mitte soovida tunnustada ja täita teise liikmesriigi ametiasutuste tehtud otsust. Liikmesriikide tihedama õigusalase koostöö arendamine võib olla raske, kui ei tehta täiendavaid jõupingutusi kinnipidamistingimuste parandamiseks ja vabaduskaotusliku karistuse alternatiivide edendamiseks.

Kinnipidamistingimuste küsimus võib mõjutada mitmeid vastastikuse tunnustamise vahendeid: need on nõukogu raamotsused Euroopa vahistamismääruse, kinnipeetavate üleandmise, alternatiivsete mõjutusvahendite vastastikuse tunnustamise ja karistusest tingimisi vabastamise ning Euroopa järelevalvekorralduse kohta.

3.1. Euroopa vahistamismäärus[8]

Euroopa vahistamismäärusega nõutakse nii kohtumõistmise kui ka süüdimõistvate kohtuotsuste täitmisele pööramise eesmärgil tagaotsitavate isikute üleandmist liikmesriikide vahel, mistõttu see on asjakohane nii kohtueelse kui -järgse kinnipidamise puhul.

Ehkki Euroopa vahistamismäärus on osutunud väga kasulikuks vahendiks tagamaks, et kurjategijad ei saaks õigusemõistmist välismaale siirdumisega vältida, eriti raskete kuritegude ja piiriülese organiseeritud kuritegevuse puhul, peab määruse, sealhulgas vastastikuse tunnustamise aluspõhimõtte rakendamisel järgima põhiõigusi. Euroopa vahistamismääruse artikli 1 lõikes 3 on sätestatud, et liikmesriigid peavad austama põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 4 ja Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 3, kohustamata kohtuasutusi isikut üle andma juhul, kui nad on juhtumi asjaolusid võttes arvesse veendunud, et selline üleandmine põhjustaks isiku põhiõiguste rikkumise vastuvõetamatute kinnipidamistingimuste tõttu.

Ometi peab Euroopa vahistamismääruse alusel kinnipeetavate kohtlemine vastama minimaalsele raskusastmele, et see kuuluks Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 ja Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 3 reguleerimisalasse. Viimasele apelleeriti hiljuti Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses, kui üleandmine vaidlustati põhjusel, et

---

[8] Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus (EÜT L 190, 18.7.2002, lk 1).

kinnipidamistingimused vahistamismääruse teinud riigis olid väidetavalt ebarahuldavad (vt näidet allpool).

Näide: Iirimaa Ülemkohus (*Supreme Court*) tühistas oma hiljutises, 23. juuli 2010. aasta otsuses juhtumis õigluse, võrdsuse ja õigusreformi minister *vs.* Robert Rettinger üldkohtu (*High Court*) edasikaevatud otsuse anda isik, kelle suhtes oli väljastatud Euroopa vahistamismäärus, määruse teinud riigile üle. Ülemkohus saatis juhtumi üldkohtusse läbivaatamiseks, võttes arvesse kogu olemasolevat teavet, et teha kindlaks, kas eksisteerib reaalne oht, et üleantava isiku kohtlemisel rikutaks Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 3 sätteid. Iirimaa Ülemkohus viitas oma otsuses mitmele Euroopa Inimõiguste Kohtus arutatud, kinnipidamistingimustega seotud juhtumile, mille puhul inimõiguste kohus otsustas, et hagejaid on peetud kinni ebainimlikes ja alandavates tingimustes.

Kõnealuse juhtumi puhul vaidlustati üleandmine kinnipidamisküsimustega seotud alustel, kuna kinnipidamistingimusi vahistamismääruse väljastanud riigis ei loetud ELi põhiõiguste harta ja Euroopa inimõiguste konventsiooni nõudmistele vastavaks. .

Probleeme tekib nii kohtueelsel kui ka kohtujärgsel etapil[9]. Kohtuasutusele võib selline kinnipidamistingimustega seotud argument konkreetse juhtumi puhul mõjuv tunduda ja üleandmisest võidakse keelduda. Isegi kui tulemuseks ei ole keeldumine, õõnestatakse „liikmesriikidevahelise usalduse kõrget taset" (mida nimetatakse raamotsuse 10. põhjenduses Euroopa vahistamismääruse süsteemi aluseks), kui kohtuasutused peavad korduvalt kaaluma nimetatud usaldust teadaolevalt puudulike kinnipidamistingimustega.

Võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikes 1 sätestatud õigust kohtupidamisele mõistliku aja jooksul, võivad Euroopa vahistamismäärust täitvad liikmesriigid juhul, kui kohtueelne kinnipidamisaeg on liiga pikk, vaidlustada selle vahendi kasutamise, mis on mõeldud kohut ootavate isikute kiireks üleandmiseks juhul, kui neid isikuid ähvardab oht oodata kuid kohut välisriigi vanglas, samal ajal, kui nad võiksid jääda oma kodusesse keskkonda seni, kuni vahistamismääruse teinud riigi kohtuasutused on asja arutamiseks valmis.

3.2. Kinnipeetavate üleandmine

Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil[10] tuleb rakendada 5. detsembriks 2011. Sellega luuakse süsteem süüdimõistetud isikute üleandmiseks liikmesriiki, mille kodanik ta on või kus ta elab (või liikmesriiki, millega tal on tihedad sidemed). Artikli 3 lõikes 4 on sätestatud, et liikmesriik peab austama põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid. Ta peaks hõlbustama süüdimõistetu sotsiaalset rehabiliteerimist, tagades talle karistuse kandmise koduriigis.

Näide: Peter on liikmesriigi A kodanik. Ta mõisteti süüdi toimepandud rikkumises liikmesriigis B, kus ta elab, ja määrati talle 2 aastat vanglakaristust. Liikmesriigi B ametiasutused võivad anda ta karistuse kandmiseks üle liikmesriigile A ilma tema nõusolekut küsimata.

Arvatavad kehvad kinnipidamistingimused või tingimused, mis võivad langeda allapoole Euroopa Nõukogu Euroopa vanglaeeskirjade miinimumnõudeid, võivad kinnipeetavate

---

9 Vt komisjoni aruanne Euroopa vahistamismääruse rakendamise kohta, KOM(2011) 175, 11.4.2011.

10 Nõukogu raamotsus 2008/909/JSK, 27.11.2008 (ELT L 327, 5.12.2008, lk 27).

üleandmist takistada. Süüdimõistetud, kes ei soovi üleandmist, võivad püüda väita, et üleandmise korral võivad nad saada ebainimliku või alandava kohtlemise osaliseks.

Raamotsusega kaotatakse nõue, et süüdimõistetu peab üleandmisega nõustuma. See tähendab, et seda suuremat tähelepanu tuleb pöörata võimalikele põhiõiguste rikkumistele üleandmise järel. Teabe parem kättesaadavus muude liikmesriikide vanglatingimuste ja kriminaalõigussüsteemide kohta võimaldab vahistamismääruse teinud riigil arvestada enne üleandmise algatamist olulisi tegureid.

On oht, et üleandmist võidakse kasutada ülerahvastuse leevendamiseks ühe liikmesriigi vanglates, halvendades sellega tõenäoliselt olukorda teise liikmesriigi omades. See võiks põhjustada eriti suuri probleeme juhul, kui ühes liikmesriigis on suur hulk teise, võib-olla naaberliikmesriigi kodanikest kinnipeetavaid.

Liikmesriikide vabaduskaotuslike karistuste jõustamist reguleerivate õigusaktide erinevus võib häirida raamotsuse edukat toimimist. Kui kellelegi mõistetakse ühes liikmesriigis vanglakaristus, mis tuleb kanda teises liikmesriigis, on selle isiku jaoks oluline teada, kui suure osa karistusest ta peab tegelikult ära kandma. Liikmesriikidel on erinevad tingimisi või ennetähtaegse vabastamise[11] eeskirjad ja see võib saada üleandmisel takistuseks, kui asjaomane isik kannaks riigis, kuhu ta üle antakse, pikemat karistust kui riigis, kus talle karistus määrati. On oht, et täidesaatva riigi ennetähtaegse vabastamise süsteem on vahistamismääruse teinud (karistuse määranud) riigi omast karmim. Euroopa Inimõiguste kohus määras,[12] et sellisel juhul ta ei „välista võimalust, et ilmselt pikem faktiline vangistusaeg täidesaatvas riigis võib põhjustada vastuolu Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 5 (õigus isikuvabadusele ja turvalisusele) ja seega tuua kaasa väljaandva (karistuse määranud) riigi vastutuse nimetatud artikli alusel”[13].

3.3. Karistusest tingimisi vabastamine ja alternatiivsed mõjutusvahendid

Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/947/JSK (vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet)[14] tuleb rakendada 6. detsembriks 2011.

Nimetatud raamotsus on seotud kohtujärgse etapiga. Selles kohaldatakse paljude vabaduskaotusliku karistuse alternatiivide ja ennetähtaegset vabastamist hõlbustavate meetmete vastastikuse tunnustamise põhimõtet. Artikli 1 lõikes 4 on sätestatud, et liikmesriik peab austama põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid. Karistusest tingimisi vabastamise otsus

---

11 Mõnedes liikmesriikides on kinnipeetavate automaatse vabastamise sätted, mõnedes on valikulised mehhanismid ning mõnedes on valikulised ja automaatsed sätted ühendatud. Erinevad ka ennetähtaegselt vabastatud kurjategijate järelevalvekorrad ja kinnipeetava võimalus (või võimatus) teenida vanglas tehtud tööga ära karistuse lühendamine. Samuti erinevad vabaduskaotusliku karistuse kandmise võimalused liikmesriigiti. Mõnedes liikmesriikides antakse kinnipeetavatele võimalus kanda vabaduskaotuslikku karistust nädalalõputi või õhtuti, samal ajal kui teistes nõutakse päevast kinnipidamisaega. Mõnedes liikmesriikides ei ole sellised karistuse täideviimise viisid üldse võimalikud ja neid kohaldatakse vangistust selle „traditsioonilisemas” tähenduses.

12 Lõplik otsus taotluse nr 28578/03 *Szabó vs. Rootsi* nõuetekohasuse kohta, 27. juuni 2006.

13 Vt Dirk van Zyl Smit ja Sonja Snacken, *Principles of European Prison Law and Policy. Penology and Human Rights*, OUP, 2009, peatükk 8, *Release*.

14 Nõukogu raamotsus 2008/947/JSK, 27.11.2008 (ELT L 337, 16.12.2008, lk 102).

või muu alternatiivne karistus viidaks täide muus liikmesriigis kui karistuse määranud riik, ja neid saab täide viia mis tahes liikmesriigis, kui asjaomane isik sellega nõus on.

Näide: Anna on liikmesriigi A kodanik, kes veedab puhkust liikmesriigis B. Ta mõistetakse liikmesriigis B süüdi õigusrikkumises ja talle määratakse vabaduskaotusliku karistuse asemel ühiskondlikult kasulik töö. Ta võib naasta oma koduliikmesriiki ja selle liikmesriigi ametiasutused on kohustatud tunnustama ühiskondlikult kasuliku tööna määratud karistust ning valvama selle järele, kuidas Anna seda täidab.

Raamotsuses kohaldatakse paljude nende vabaduskaotusliku karistuse alternatiivide ja ennetähtaegset vabastamist hõlbustavate meetmete vastastikuse tunnustamise põhimõtet. Otsuse nõuetekohane kohaldamine tähendab, et karistusest tingimisi vabastamine ja vabaduskaotusliku karistuse alternatiivid on olemas kõigis õigussüsteemides üle liidu. Eeskirjade nõuetekohase ja tõhusa kohaldamise tagamiseks liikmesriikides tuleks nimetatud meetmeid edendada liidu tasandil.

3.4. Euroopa järelevalvekorraldus

Nõukogu 23. oktoobri 2009. aasta raamotsus 2009/829/JSK Euroopa Liidu liikmesriikides vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta järelevalvemeetmete rakendamise otsuste kui kohtueelse kinnipidamisega seotud alternatiivse võimaluse suhtes[15] tuleb rakendada 1. detsembriks 2012. Artiklis 5 on sätestatud, et liikmesriik peab austama põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid.

Euroopa järelevalvekorraldus on seotud ajutise vabastamisega kohtueelsel etapil. See võimaldab kanda mittevabaduskaotusliku järelevalvemeetme üle liikmesriigist, kus mitteresidenti kahtlustatakse õigusrikkumise toimepanemises, liikmesriiki, kus ta elab. See lubab kuni kohtuistungi toimumiseni kohaldada kahtlustatava suhtes järelevalvemeedet tema koduliikmesriigis ja seega vähendada tulevikus mitteresidentidest Euroopa Liidu kodanike kohtueelset kinnipidamist.

Näide: Hans, kes elab liikmesriigis A, vahistatakse liikmesriigis B ja talle esitatakse süüditus õigusrikkumise toimepanekus. Tema kohtuistungini on 6 kuud. Kui ta elaks liikmesriigis B, vabastaks kohtunik ta kautsjoni vastu tingimusel, et ta end politseijaoskonnas regulaarselt näitamas käib, kuid kohtunik ei taha seda teha, sest Hans elab teises liikmesriigis ja naaseb sinna kuni kohtuistungi toimumiseni. Kohtunik pelgab, et Hans ei naase ja võib isegi põgeneda. Euroopa järelevalvekorraldusega saab kohtunik lubada Hansul koju minna, kohustades teda end regulaarselt näitamas käima, ja paludes liikmesriigi A ametiasutustel tagada, et Hans seda vastavalt liikmesriigi B kohtumäärusele teeks.

Euroopa järelevalvekorraldus võimaldab kohaldada kohtueelse kinnipidamise asemel mitut alternatiivset liiki järelevalvet, näiteks kohustus teavitada korralduse teinud või täidesaatva riigi pädevat ametiasutust igast elukoha muutusest, et kriminaalmenetluse käigus saaks saata kutseid ülekuulamisele või kohtusse; kohustus mitte siseneda korralduse teinud riigi või täidesaatva riigi teatavatesse paikadesse; kohustus viibida kindlaksmääratud aegadel kindlaksmääratud kohas; keeld lahkuda täidesaatva riigi territooriumilt; kohustus ilmuda määratud ajal määratud asutusse, kohustus deponeerida määratud rahasumma või anda muu tagatis või kohustus läbida võõrutusravi.

Euroopa järelevalvekorralduse süsteem on korraldust tegevale riigile vabatahtlik, mistõttu on raske ennustada, kuidas riiklikud kohtud seda kohaldama hakkavad ja milline saab olema selle

[15] Nõukogu raamotsus 2008/829/JSK, 23.10.2009 (ELT L 294, 11.11.2009, lk 20).

suhe Euroopa vahistamismäärusega. Samuti tekib küsimus, kui sageli Euroopa järelevalvekorraldust kasutama hakatakse.

Äärmiselt oluline Euroopa järelevalvekorralduse edukaks toimimiseks on vastastikune usaldus. Siiski on oht, et seda vahendit ei hakata kasutama ühtmoodi kõigis liikmesriikides, vaid ainult nende liikmesriikide vahel, kelle vahel on vastastikune usaldus olemas.

Stimuleerida võiks kohtueelsele kinnipidamisele alternatiivseid meetmeid. Koos Euroopa järelevalvekorralduse kohaldamisega tuleks edendada Euroopa järelevalvekorralduse eeskirjade asjakohase ja tõhusa täitmise tagamiseks ja kohtueelse kinnipidamise vähendamiseks alternatiivsete meetmete kasutamist, näiteks järelevalve elektrooniliste seadmete abil.

3.5. Rakendamine

Küsimus, kas kinnipidamistingimused võimaldavad vastastikuse usalduse tekkimist nii, et ei oleks takistusi vastastikuse tunnustamise vahendite kasutamiseks kogu Euroopa Liidus, tuleks lahendada enne raamotsuste ülevõtmist (vastavalt 2011. ja 2012. aastal).

On oluline, et liikmesriigid võtaks raamotsused kiiresti oma riiklikku õigusse üle ning kohaldaks neid õigesti. Komisjon saab pakkuda liikmesriikidele abi ja juhatust heade tavade alal ning viib alates 2010. aastast läbi piirkondlikke rakendusseminare, sest neid peetakse rakendusprotsessi oluliseks aspektiks.

KÜSIMUSED VASTASTIKUSE TUNNUSTAMISE VAHENDITE KOHTA

1) *Kohtueelne kinnipidamine:* Millised on kohtueelse kinnipidamise mittevabaduskaotuslikud alternatiivid? Kas need toimivad? Kas kohtueelse kinnipidamise alternatiive saaks edendada Euroopa Liidu tasandil? Kui jah, siis kuidas?

2) *Kohtujärgne kinnipidamine:* Millised on kõige olulisemad alternatiivsed meetmed vabaduskaotuslikule karistusele (näiteks ühiskondlikult kasulik töö või karistusest tingimisi vabastamine) teie õigussüsteemis? Kas need toimivad? Kas karistusest tingimisi vabastamist ja muid kinnipidamisele alternatiivseid meetmeid saaks edendada Euroopa Liidu tasandil? Kui jah, siis kuidas?

3) Mil viisil mõjutavad kinnipidamistingimused teie arvates Euroopa vahistamismääruse nõuetekohast toimimist? Ja kas need mõjutavad kinnipeetavate üleandmise raamotsuse toimimist?

4. KOHTUEELSE KINNIPIDAMISE KÜSIMUS

Kinnipidamiskorralduse saab anda üksnes juhul, kui see on kooskõlas kohustusega austada õigust isikuvabadusele (Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 5 lõige 1), mis on tihedasti seotud süütuse presumptsiooniga[16]. ELi põhiõiguste harta artikli 48 lõikes 1 on sätestatud, et „Iga süüdistatavat peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud". Ka Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikes 2 ja ICCPRis[17] on sätteid süütuse

[16] Vt komisjoni „Roheline raamat – Süütuse presumptsioon", KOM(2006) 174, 26.4.2006.
[17] Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt.

presumptsiooni kohta[18]. Käesoleva rohelise raamatu tähenduses hõlmab kohtueelne kinnipidamine ajavahemikku kuni lõpliku kohtuotsuse tegemiseni[19]. Kohtueelne kinnipidamine on kõigi liikmesriikide õigussüsteemides erakordne meede. Seda tuleb kohaldada üksnes siis, kui kõiki muid meetmeid loetakse ebapiisavateks. Mõnes Euroopa süsteemis on kohtueelne kinnipidamine määratud isegi põhiseadusliku normi kaudu, mis näitab vabaduse eelistamist kooskõlas süütuse presumptsiooniga. See piirab olukordi, mille puhul kohtueelne kinnipidamine sanktsioneeritakse, ning määrab selle kasutamise konkreetsed tingimused ja menetlused. Näiteks peaks seda kohaldatama üksnes pärast seda, kui kohus otsustab, et süüdistatava puhul on märkimisväärne põgenemisoht, oht kodanike, ohvrite või tunnistajate turvalisusele või uurimise takistamise oht. Eelvangistuses viibivate süüdistatavate staatust tuleks ometi igal juhul seirata ja kontrollida nende õigust vabastamisele kogu kohtuprotsessi jooksul. Eelvangistuses viibivate süüdistatavatega juhtumitele tuleb anda kohtumõistmiseks eelisjärjekord. Proportsionaalsuse põhimõte kriminaalküsimustes nõuab, et sunnimeetmeid, nagu kohtueelset kinnipidamist või selle alternatiive, kasutataks ainult juhul, kui see on absoluutselt vajalik, ja ainult nii kaua kui vajalik. Riiklikud kohtuasutused peavad tagama, et süüdistatava kohtueelne kinnipidamine ei oleks ühelgi juhul põhjendatud ajast pikem ning järgiks süütuse presumptsiooni põhimõtet ja õigust isikuvabadusele, rahuldades samal ajal õigusrikkumise uurimise vajadused.

4.1. Kohtueelse kinnipidamise kestus

Aeg, mille jooksul isikut kohtueelselt kinni peetakse, erineb liikmesriigiti suurel määral. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga on määratud, et kohtueelset kinnipidamist loetakse erakordseks meetmeks ning et võimalikult laialdaselt tuleks kasutada mittevabaduskaotuslikke järelevalvemeetodeid. Kuid praktikas on mittekodanikel sageli raske pääseda vabaks kautsjoni vastu, sest nende puhul loetakse põgenemisohtu suuremaks kui kodanikest süüdistatavate puhul. Selle tulemusena keeldutakse pidevalt muudest riikidest pärit süüdistatavaid vabastamast ja seega piiratakse nende isikuvabadust lihtsalt sellepärast, et neil on jurisdiktsiooniga vähem sidemeid.

Mõnes riigis ei ole kohtueelse kinnipidamise maksimaalne pikkus seadusega määratud. Mõnes riigis võib isikut kohtueelselt kinni pidada kuni 4 aastat[20]. Ülemäära pikk kohtueelne kinnipidamine kahjustab isikut ning ülemäära pika kohtueelse kinnipidamise tava mõnes liikmesriigis võib õõnestada vastastikust usaldust.

Kohtuasutus peab kohaldama kõige leebemat asjakohast sunnimeedet, s.t valima kohtueelsele kinnipidamisele alternatiivse meetme, kui see on põgenemis- või õigusrikkumise kordumise ohu kõrvaldamiseks piisav. Need ametiasutused võivad väljastada Euroopa vahistamismääruse, et tagada kellegi tagasisaatmine, keda otsitakse kohtumõistmiseks taga ja kes on kohtueelse kinnipidamise asemel vabastatud, lubades tal naasta koduriiki. See võiks lubada kohtunikel tasakaalustatumalt kasutada kohtueelset kinnipidamist, vabastades õigusrikkumise korda saatnud isikud, kes ei ole nende jurisdiktsiooni alalised elanikud, ja vähendada sellega kohtueelset kinnipidamist.

---

18 Harta artikli 48 lõige 1, ICCPRi artikli 14 lõige 2.

19 Nagu enamikus ELi liikmesriikides, kasutatakse mõistet „kohtueelne kinnipidamine” käesolevas rohelises raamatus „laias” tähenduses, hõlmates kinnipeetavaid, kelle suhtes ei ole kriminaalmenetluses lõplikku kohtuotsust tehtud.

20 Vt Tilburgi (Madalmaad) ja Greifswaldi (Saksamaa) ülikooli uurimus „*Pre-trial detention in the European Union, An Analysis of Minimum Standards in Pre-trial Detention and the Grounds for Regular Review in the Member States of the EU*“.

Peale selle sätestatakse ELi põhiõiguste harta artiklis 47 ja Euroopa inimõiguste konventsioonis,[21] et igaühel on õigus asja kohtulikule arutamisele mõistliku aja jooksul või vabastamisele kuni asja arutamiseni ning vabastamist võidakse seostada tagatistega ilmuda asja arutamisele.

4.2. Kohtueelse kinnipidamise põhjuste / seadusekohaste maksimumperioodide regulaarne läbivaatamine

Tekib küsimus, kas kohtueelse kinnipidamise aluste läbivaatamise sätetele ja/või kohtueelse kinnipidamise maksimaalsele pikkusele esitatavad miinimumnõuded suurendaks liikmesriikide vahelist usaldust.

Õigus kohtupidamisele mõistliku aja jooksul ja vabastamisele kuni asja arutamiseni (kui ei ole tungivat põhjust isikut kohtueelselt kinni pidada) on oluline õigus. Mõnedes liikmesriikides on seadusega määratud kohtueelse kinnipidamise maksimaalne kestus. Euroopa inimõiguste konventsioon artikkel 5 sisaldab kohtueelse kinnipidamise õigusliku läbivaatamise nõuet, mida tuleb tõlgendada uurimisorganite ja kohtuasutuste kohustusena regulaarselt põhjendada kahtlustatava kohtueelse kinnipidamise pikendamist.

Euroopa Nõukogu soovituses 2006-13[22] kohtueelse kinnipidamise kohta on sätestatud kohtueelse kinnipidamise tingimused ja kuritarvitamise vastased meetmed. Selles soovitatakse meetmeid kohtueelse kinnipidamise põhjenduste perioodiliseks läbivaatamiseks kohtuasutuste poolt.

Komisjon soovib hinnata, kas õiguslikult siduvad eeskirjad, näiteks ELi kinnipidamise aluste regulaarse läbivaatamise miinimumnõuded, parandaksid vastastikust usaldust.

KÜSIMUSED KOHTUEELSE KINNIPIDAMISE KOHTA

4) Süüdistatav isik tuleb kohustuslikus korras vabastada, kui ei ole tungivat põhjust teda kinni pidada. Kuidas kohaldatakse seda põhimõtet teie õigussüsteemis?

5) Liikmesriikide erinevad tavad seoses a) kohtueelse kinnipidamise seadusega määratud maksimaalset pikkust ja b) kohtueelse kinnipidamise regulaarset läbivaatamist reguleerivate eeskirjadega võivad takistada vastastikust usaldust. Mida teie arvate? Milline on parim viis vähendada kohtueelset kinnipidamist?

6) Kohtud võivad väljastada Euroopa vahistamismääruse, et tagada kellegi tagasisaatmine, keda otsitakse kohtumõistmiseks taga ja kes on kohtueelse kinnipidamise asemel vabastatud, lubades tal naasta koduriiki. Kas kohtunikud kasutavad juba seda võimalust ja kui kasutavad, siis kuidas?

---

21 Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 5 lõige 3.

22 Vastu võetud Euroopa Nõukogu ministrite komitee poolt 27. septembril 2006.

7) Kas kohtueelse kinnipidamise maksimaalset pikkust reguleerivate Euroopa Liidu miinimumeeskirjade olemasolu ja sellise kinnipidamise regulaarne läbivaatamine aitaks vastastikust usaldust tugevdada? Kui jah, siis kuidas oleks seda kõige parem saavutada? Millised meetmed vähendaks kohtueelset kinnipidamist?

5. LAPSED

Lapsed on kohtueelse kinnipidamise kontekstis eriti kaitsetud. Vabaduse võtmisel on väga negatiivsed tagajärjed laste harmoonilisele arengule ning see häirib tõsiselt nende taaskaasamist ühiskonda. Hiljutine uuring[23] paljastab laste kohtlemise erinevused erinevates õigussüsteemides. ELis kõigub kriminaalvastutuse ea alampiir 8 aastast Šotimaal 16 aastani Portugalis. Üldjuhul on liikmesriikidel alaealiste suhtes erisätted.

Rahvusvahelisel tasandil on võetud mitmeid meetmeid laste õiguste kaitsmiseks kriminaalmenetluses, sealhulgas seoses kinnipidamisega. ÜRO lapse õiguste konventsiooni artiklis 37 on sätestatud, et lapse vahi alla võtmine, kinnipidamine või vangistamine peab olema kooskõlas seadustega ja seda rakendatakse ainult viimase abinõuna ja võimalikult lühiajaliselt. Vabadusest ilma jäetud lapsi tuleb kohelda viisil, mis arvestaks selleealise isiku vajadusi, sealhulgas lahutamine täiskasvanutest ja õigus säilitada kontakt oma perekonnaga. Igal vabaduse kaotanud lapsel on õigus viivitamatult saada seaduslikku ja muud vajalikku abi ning tal on õigus vaidlustada vabadusekaotuse seaduslikkust kohtu või teiste pädevate ametivõimude ees.

KÜSIMUS LASTE KOHTA

8) Kas on mingeid konkreetseid kinnipidamisele alternatiivseid meetmeid, mida saaks laste suhtes kohaldada?

6. KINNIPIDAMISTINGIMUSED

Mitmes Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuses on juhitud tähelepanu mõnede ELi vanglate puudustele[24]. Stockholmi programmis on öeldud, et „tuleb teha jõupingutusi parimate tavade vahetamise soodustamiseks ja toetada Euroopa Nõukogu Euroopa vanglaeeskirjade rakendamist. Tegeleda võiks ka selliste küsimustega, nagu vabaduskaotusliku karistuse alternatiivid, kinnipidamise katseprojektid ja vanglate juhtimise parimad tavad".

6.1. Kinnipidamisega seotud jooksvad ELi tasandi meetmed

Komisjon toetab erinevate rahastamisprogrammide kaudu mitmeid vanglatega seotud meetmeid[25]. Meetmed ulatuvad vanglatingimuste uuringutest praktiliste, hariduse ja väljaõppe, sotsiaalse kaasamise ning endiste kurjategijate taaskaasamise projektideni.

---

23 Dokument, Strasbourg, 6. juuni 2006, PC-CP (2006) 09, *„Youth custody and the balance between education and punishment – an international comparison of developments and prospects"*.

24 Vt muu hulgas otsuseid juhtumite *Peers vs. Kreeka* (19. aprill 2001), *Salejmanovic vs. Itaalia* (16. juuli 2009) ja *Orchowski vs. Poola* (22. jaanuar 2010) kohta.

25 Vt tabel 2.

6.2. Liikmesriikidepoolne kinnipidamistingimuste järelevalve

Head kinnipidamistingimused on kurjategijate rehabilitatsiooni eeltingimus. Mitmed aruanded kinnipidamistingimuste kohta ELi vanglates näitavad, et mõned neist jäävad alla rahvusvahelistele standarditele, sealhulgas Euroopa Nõukogu vanglaeeskirjadele ja ÜRO vangide kohtlemise standard-miinimumreeglitele[26].

Euroopa vanglastandardid on välja töötanud peamiselt Euroopa Nõukogu, Euroopa Inimõiguste Kohus, piinamise tõkestamise Euroopa Komitee ja ministrite komitee. Euroopa vanglaeeskirjades sisalduvad standardid, ehkki need ei ole siduvad, on laialdaselt heaks kiidetud.

ÜRO piinamisevastase konventsiooni 2006. aasta fakultatiivse protokolliga loodi kinnipeetavate väärkohtlemise ärahoidmiseks uus kinnipidamiskohtade regulaarse inspekteerimise süsteem. Piinamisevastase konventsiooni osalisriigid[27] peavad riiklikul tasandil moodustama või määrama vanglate inspekteerimiseks riiklikud tõkestamismehhanismid.

EL ja Euroopa Nõukogu rahastavad koos projekti riiklike tõkestamismehhanismide aktiivse võrgustiku loomiseks, et edendada kogemustevahetust ja kriitilist mõtlemist.

Komisjon ja Euroopa Nõukogu arutavad regulaarselt küsimust, kuidas nende järelevalveorganite tööd paremini koordineerida, et vältida kattumist ja edendada koosmõju. Riiklike tõkestamismehhanismide seisukohalt on oluline, et nad kohtuksid regulaarselt ametliku võrgustiku raames kinnipidamisküsimuste arutamiseks ja selle valdkonna parimate tavade vahetamiseks. Samuti võiks olla kasulik stimuleerida Euroopa Liidu vanglate juhte regulaarselt kohtuma. Siiski on selge, et puudub vajadus luua täiendav Euroopa Liidu vanglajärelevalve võrgustik. Riiklike järelevalveorganite ja vanglate juhtkondade kokkutoomiseks korraldatud kahel ümarlaual oli tunda, et erinevate võrgustike parema koordinatsiooni edendamine pakuks ELi lisaväärtust.

KÜSIMUS KINNIPIDAMISTINGIMUSTE JÄRELEVALVE KOHTA

9) Kuidas saaks paremini edendada liikmesriikide poolset kinnipidamistingimuste järelevalvet? Kuidas saaks EL stimuleerida vanglate juhtkondi moodustama võrgustikke ja selgitama välja parimad töötavad?

6.3. Euroopa vanglaeeskirjad

Euroopa Nõukogu poolt 2006. aasta jaanuaris vastu võetud Euroopa vanglaeeskirjad sisaldavad mitmekülgseid suuniseid vanglate juhtimise ja vangide kohtlemise kohta. Eesmärk on kaitsta vangide põhiõigusi viisil, mis oleks kooskõlas nende kinnipidamise seadusliku eesmärgiga, ning tagada, et tingimused hõlbustaks ühiskonda taaskaasamist pärast vabanemist.

---

26 Euroopa Nõukogu soovitus (2006)2 Euroopa vanglaeeskirjade ja ÜRO vangide kohtlemise standard-miinimumreeglite kohta (1995).

27 2. veebruari 2011. aasta seisuga olid konventsiooni ratifitseerinud järgmised liikmesriigid: CY, CZ, DK, EE, FR, DE, LU, MT, NL, PL, RO, SI, ES, SE ja UK. Järgmised liikmesriigid on konventsioonile alla kirjutanud: AT, BE, BG, FI, IE, IT ja PT.

Euroopa vanglaeeskirjad ei ole siduvad, ehkki Euroopa Inimõiguste Kohus on kasutanud neid vanglatingimuste kohta esitatud kaebuste hindamise alusena. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas püüeldakse äärmiselt kehvade vanglatingimuste parandamise poole üksikjuhtumitel, kuid sellega ei saa saavutada ühtset vastavust kõigis liikmesriikides.

Võttes arvesse Euroopa Nõukogu märkimisväärset kogemust ja tehtud tööd selles valdkonnas, on tal juhtroll. Euroopa Liidu tulevased meetmed selles valdkonnas võiksid aidata tagada samaväärsed vanglastandardid 3. jaos kirjeldatud vastastikuse tunnustamise vahendite õigeks toimimiseks.

KÜSIMUS KINNIPIDAMISSTANDARDITE KOHTA

10) Kuidas saaks Euroopa Nõukogu ja liikmesriikide tööd heade kinnipidamisstandardite elluviimiseks paremini edendada?

7. AVALIK ARUTELU

Komisjon loodab, et käesolev roheline raamat jõuab laia üldsuseni ja äratab paljudes ringkondades huvi. Roheline raamat sisaldab 10 küsimust, millele komisjon ootab tagasisidet, märkusi ja vastuseid õigusala töötajatelt, nagu kohtunikelt, prokuröridelt, advokaatidelt ja teistelt, vanglate juhtidelt, sotsiaal- ja kriminaalhooldussüsteemide töötajatelt, kohtueelsete kinnipidamise asutustelt ja vanglatelt, akadeemilistelt ringkondadelt, asjaomastelt valitsusvälistelt organisatsioonidelt ning valitsusasutustelt.

Vastused tuleks saata 30. novembriks 2011 järgmisel aadressil:

Euroopa Komisjon
Directorate-General Justice
Unit B1 – Procedural Criminal Law
MO59 03/068
B-1049 Brussels
Belgium
või e-posti teel järgmisel aadressil:

JUST-CRIMINAL-JUSTICE@ec.europa.eu

Andmete turvalisus

Isikuandmete töötlemise eesmärgid ja ulatus

Komisjon registreerib Teie isikuandmed ja töötleb neid ulatuses, mis on vajalik selleks, et Teie panust avalikku arutellu saaks edaspidi kasutada. Teie andmeid kasutatakse kooskõlas määrusega (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta. Teie andmeid säilitatakse seni, kuni valdkonnas, mida Teie märkused puudutavad, on kavas võtta edasisi meetmeid. Läbipaistvuse tagamiseks avaldatakse kõnealused märkused, sealhulgas Teie nimi ja staatus Teie organisatsioonis, komisjoni veebisaidil: http://[...].

Õigus parandada ning kontrollida isikuandmeid

Kui soovite lisateavet oma isikuandmete töötlemise või oma õiguste kasutamise kohta (nt juurdepääs andmetele või ebakorrektsete andmete parandamine või puuduvate andmete lisamine) pöörduge e-posti aadressil: JUST-CRIMINAL-JUSTICE@ec.europa.eu

Teil on igal ajal õigus pöörduda abi saamiseks Euroopa andmekaitseinspektori poole e-posti aadressil edps@edps.europa.eu.

LISAD

TABEL 1: KINNIPEETAVATE ARV EUROOPA LIIDUS 2009.–2010. AASTAL

Statistika: Kinnipeetavad Euroopa Liidus
(Allikad : *International Centre for Prison Studies – King's College – University of London*, kättesaadav aadressil:

http://www.kcl.ac.uk/depsta/law/research/icps/worldbrief/?search=europe&x=Europe

ja Eurostat, „Statistics in Focus" – 58/2010)

ELi liikmesriigid 2009.–2010. aasta andmed	Kinnipeetavaid kokku (k.a kohtueelsed kinnipeetavad/ eeluurimisvanglas viibivad isikud)	Kohtueelselt kinnipeetavad (osatähtsus kõigi kinnipeetavate hulgas)	Vanglate täituvuse tase (ametliku mahutavuse alusel)	Kinnipeetavate määr (riigi 100 000 elaniku kohta)	Välismaalastest kinnipeetavad (kinnipeetavate, sh muude liikmesriikide ja kolmandate riikide kodanike, osatähtsus)	Noored / alaealised (osatähtsus kõigi kinnipeetavate hulgas)
Austria	8 671	23,7%	102,9%	103	45,8%	2,6 %
Belgia	10 501	35%	118,9%	97	41,1%	0,3 %
Bulgaaria	9 071	10,4%	155,6%	120	1,9%	0,5 %
Küpros	831	38,4%	150,5%	105	59,6%	0,6 %
Tšehhi	22 575	11,3%	111,9%	214	7,3%	0,7 %
Taani	3 967	34,9%	96%	71	21,9%	0,5 %

Eesti	**3 436**	**21,9%**	**97,2%**	**256**	**39,4%**	**1 %**
Soome	**3 231**	**17,1%**	**98,2%**	**60**	**10,3%**	**0,1 %**
Prantsusmaa	**59 655**	**27,7%**	**118,1%**	**96**	**19,2%**	**1,1 %**
Saksamaa	**69 385**	**15,5%**	**89,0%**	**85**	**26,3%**	**3,5 % (üksnes kohtueelselt**
Kreeka	**11 547**	**27,4%**	**129,6%**	**102**	**43,9% -**	**4,4 %**
Ungari	**15 373**	**29,3%**	**127,7%**	**153**	**3,8%**	**3 %**
Iirimaa	**4 409**	**14,9%**	**103,7%**	**99**	**10,8%**	**2,4 %**
Itaalia	**68 795**	**43,6%**	**153%**	**113**	**36,9%**	**0,5 %**
Läti	**7 055**	**28,3%**	**70,4%**	**314**	**1%**	**2,1 %**
Leedu	**8 655**	**14%**	**85,5%**	**260**	**1,2%**	**2,5 %**
Luksemburg	**706**	**47,2%**	**99,3%**	**139**	**69,5%**	**0,7 %**
Malta	**583**	**35,2%**	**84,5%**	**140**	**40,1%**	**6,1 %**
Madalmaad	**15 604**	**36,3%**	**86,4%**	**94**	**27,7%**	**4,7 %**
Poola	**82 794**	**10,3%**	**97,4%**	**217**	**0,7%**	**0,3 %**
Portugal	**11 896**	**19,4%**	**98,5%**	**112**	**20,2%**	**0,7 %**

Rumeenia	**28 481**	**16,5%**	**81,4%**	**133**	**0,7%**	**1,6 %**
Slovakkia	**10 044**	**17,4%**	**94,6%**	**185**	**1,8%**	**0,8 %**
Sloveenia	**1 385**	**24,4%**	**124,2%**	**67**	**10,8%**	**2 %**
Hispaania	**73 520**	**18,7%**	**136,3%**	**159**	**35,5%**	**0 % (2,1 % alla 21aastastest)**
Rootsi	**7 286**	**24,7%**	**105,4%**	**78**	**28,7%**	**0,1 %**
Ühendkuningriik[28]						
a) Inglismaa ja Wales	**85 206**	**14,9%**	**107,2%**	**154**	**12,9%**	**1,9 %**
b) Šotimaa	**7 781**	**20,2%**	**105,2%**	**149**	**3,4%**	**1,5 %**
c) Põhja-Iirimaa	**1 557**	**36,8%**	**82,7%**	**86**	**8%**	**1 %**
ELi KESKMINE		**24,7%**	**107,3%**	**137**	**21,7%**	**1,6%**

[28] Ühendkuningriigi andmed on esitatud kolme jurisdiktsiooni olemasolu tõttu eraldi a) Inglismaa ja Walesi, b) Šotimaa ja c) Põhja-Iirimaa kohta.

TABEL 2: JOOKSVAD ELI TASANDI TUGIMEETMED

Pealkiri	Tegevuse liik	Kirjeldus
Kriminaalõiguse programm (JPEN)		JPEN rahastab kriminaalõigusega seotud projekte.
	„ELi kinnipidamistingimuste uuring”	„ELi kinnipidamistingimuste uuringut” viivad läbi Genti (Belgia) ja Tilburgi (Madalmaad) ülikoolide kriminaalpoliitika rahvusvaheline uurimisinstituut. See on üleliiduline empiiriline küsimustikupõhine kõigi liikmesriikide kinnipidamistingimuste uuring. Selles vaadeldakse vanglatingimusi, kinnipidamisaja pikkust, ennetähtaegse vabastamise tingimusi, vangide tervist, head korda (vastavust rahvusvahelistele standarditele), inspekteerimist ja järelevalvet ning see sisaldab eriosa alaealiste kohta. Avaldatakse 2011. aasta suvel.
	„Kohtueelne kinnipidamine Euroopa Liidus”	Tilburgi (Madalmaad) ja Greifswaldi (Saksamaa) ülikooli uuring *„Pre-trial detention in the European Union, An Analysis of Minimum Standards in Pre-trial Detention and the Grounds for Regular Review in the Member States of the EU”*. See sisaldab statistilist analüüsi ja peatükke kõigi ELi liikmesriikide kohta.
Kaasamis-võimalused	Vanglahariduse Euroopa konverents	Komisjon korraldas 2010. aasta veebruaris vanglahariduse Euroopa konverentsi „Kaasamisvõimalused”. Selle tulemused aitasid vormida vanglahariduse moodulite tulevasi arengusuundi.
Programm „Elukestev õpe” & Aktiivsed noored programm	Algatused kurjategijate rehabiliteerimiseks	Haridus ja väljaõpe ning riskirühma kuuluvate noorte kaasamine on tõhusate rehabiliteerimisstrateegiate oluline osa. Peamised ELi vahendid selleks on programmid „Elukestev õpe” ja „Aktiivsed noored”. Kurjategijate rehabiliteerimiseks mõeldud algatustele on antud üle 100 toetuse kokku umbes 12 miljoni euro ulatuses.
Euroopa Sotsiaalfond	Toetab endiste kurjategijate erialast ja sotsiaalset taaskaasamist	Euroopa Sotsiaalfond toetab endiste kurjategijate nii erialast kui ka sotsiaalset taaskaasamist. Üldine seisukoht on, et üks kõige olulisem tegur retsidiivsuse vähendamisel on töökoha olemasolu vabanemisel. Kõige

		ebasoodsamas olukorras olevate rühmade, sealhulgas vangide ja endiste kurjategijate sotsiaalse kaasamise edendamise meetmeteks on aastatel 2007–2013 eraldatud umbes 10 miljardit eurot.
Ühenduse algatus EQUAL	**Suunatud endiste kurjategijate tööalase konkurentsivõime suurendamisele**	**Ühenduse algatus EQUAL on suunatud endiste kurjategijate tööalase konkurentsivõime suurendamisele. Loodud on 11 liikmesriiki ühendav õppevõrgustik endiste kurjategijate taaskaasamiseks ning seda rahastatakse kuni 2012. aasta alguseni. Mitmes programmis kasutatakse parandusasutustes kutseõppe võimaluste pakkumiseks struktuurifonde. Need on Euroopa Regionaalarengu Fondi investeeringud sellistes valdkondades nagu õppetöökohad ja neid täiendavad Euroopa Sotsiaalfondi meetmed endiste vangide ühiskonda taaskaasamise toetamiseks.**
Projekt „Peer-to-Peer II”	**Eesmärk on vangide halva kohtlemise vähendamine Euroopas riiklikul tasandil.**	**Euroopa Komisjon, Euroopa Nõukogu ja vastloodud Inimõiguste Sihtfond rahastavad koos suurt projekti „Peer-to-Peer II”, mis hõlmab Euroopa riiklike tõkestamismehhanismide projekti rahastamist. Projekti üldeesmärk on vangide halva kohtlemise vähendamine Euroopas riiklikul tasandil.**